

КНИГІ гараць добра. і таму касцёр з іх ля будынку Дзяржаўнай бібліятэкі рэспублікі палаў ярка. Некалькі соцень тысяч тэмаў фашысты спалілі адразу. Але на гэтым брудная справа акупантаў не скончылася. Пачалося метадычнае рабаўніцтва адной з самых багатых бібліятэк краіны таго часу. У фондах яе захоўвалася больш двух мільёнаў кніг, сярод якіх вельмі рэдкія рукапісныя і першадрукаваныя. За адборам найбольш каштоўных выданняў асабіста наглядаў камэндант Мінска генерал Шперлінг. Скарбы беларускай бібліятэкі ішлі ў Германію. А ў будынку, дзе раней знаходзіліся кнігі, акупанты зрабілі стойлы для коней.

Яшчэ не была вызвалена сталіца Беларусі, а ў Маскве дырэктар бібліятэкі І. Б. Сіманюскі разам з памочнікамі пачаў еднаўляць фонды. Без дапамогі ўстаноў іншых саюзных рэспублік зрабіць гэта было б немагчыма. Сваімі кнігамі падзялілася Дзяржаўная бібліятэка СССР імя У. І. Леніна, Дзяржаўная бібліятэка па народнай асвеце імя К. Д. Ушынскага, Музей рэвалюцыі, Дзяржаўныя бібліятэкі Грузінскай і Туркменскай ССР... І калі Мінск зноў стаў свабодны, дзесяткі тысяч тамоў было перавезена ў Беларусь.

А потым у беларускую сталіцу прывезлі пяцьдзсят вагонаў кніг. Гэта вярнуліся каштоўныя выданні, якія нарабавалі фашысты. Іх выратавалі савецкія салдаты летам пераможнага 45-га года: У станцыйным пакгаўзе невялічкага польскага горада Рацібора знайшлі мноства скрынак з кнігамі Дзяржаўнай бібліятэкі БССР. 600 тысяч тамоў не паспелі вывезці захопнікі. Многія з іх абгарэлі, былі прастрэлены і прабіты асколкамі. Спецыяльны састаў даставіў знаходкі дадому. Кнігі вярталі і пазней — з Германіі, Венгрыі, Чэхаславакіі. Сярод іх — выданні Францыска Скарыны і іншыя рэдкасці.

Так з інтэрнацыянальнай дапамогай аднаўлялася буйнейшая бібліятэка рэспублікі. Інтэрнацыяналізм нагул характэрны для яе гісторыі — гісторыі скарбніцы беларускай нацыянальнай культуры.

Да рэвалюцыі ў Беларусі адна кніга прыпадала на трынаццаць чалавек. Бібліятэк было надзвычай мала. Перамога Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі стварыла

ўмовы для развіцця бібліятэчнай справы. Кніжныя багацці былі аб'яўлены народным здабыткам. У першыя гады Савецкай улады быў заснаваны Беларуска-дзяржаўны ўніверсітэт. Тут стварэцца бібліятэка, якая ў 1922 годзе становіцца адначасова і ўніверсітэцкай, і дзяржаўнай. З першых дзён работы адчувалася вялікая дапамога дзяржавы, цэнтральных бібліятэк краіны. Шмат літаратуры атрымана з кніжных фондаў Масквы, Ле-

выраслі ў самастойныя бібліятэкі. Маці бібліятэч рэспублікі рэарганізуецца ў дзяржаўную. Гашэннем урада ёй прысвоіўся імя У. І. Леніна.

Гэта толькі некалькі старонак гісторыі. Без іх быў бы немагчымы сённяшні дзень галоўнай бібліятэкі рэспублікі.

Багацці яе такія вялікія, што можна займацца тут гадамі і ўвесь час адкрываць для сябе новае. Бось сектар рэдкіх і старадрукаваных кніг. Колькі ў ім адным сапраўдных кніжных

скія ўказанні аб пастаноўцы бібліятэчнай справы. Славу публічнай бібліятэкі трэба бачыць не ў тым, колькі ў ёй рэдкіх кніг, а ў тым, як абарачаюцца кнігі ў народзе, колькі прыбыло новых чытачоў.

«Наша Ленінка» — так любоўна называюць Дзяржаўную бібліятэку БССР яе чытачы. А іх шмат — дзесяткі тысяч. Не знойдзецца, напэўна, чалавека, які вучыўся ў Мінску і не пабываў у Ленінцы. Ды што там пабываў! Тут пішуцца курсавыя і

тацтва. Роботнікі партыйных і савецкіх органаў, кіраўнікі рэспубліканскіх творчых арганізацый забяспечваюцца аператыўнай інфармацыяй па цікавых іх тэмах. Неўзабаве гэта прагрэсіўная форма абслугоўвання чытачоў стане больш масавай. У бібліятэцы шырока выкарыстоўваюцца мікрафільмы. У дапамогу чытачам арганізавана электрафотакапіраванне найбольш патрэбных матэрыялаў. А калі неабходна літаратура адсутнічае, то яе можна заказаць у іншых бібліятэках краіны і за мяжой. Ленінка супрацоўнічае са 175 арганізацыямі трыццаці краін свету.

Вельмі многа чытачоў ідзе ў аддзел беларускай літаратуры і бібліяграфіі. Тут сабрана амаль усё выдадзенае з пачатку друкавання на тэрыторыі Беларусі. Гэта нацыянальнае кніжнае багацце. Сістэматызавана тут і літаратура пра Беларусь. Першы краянаўчы аддзел у краіне дзейнічае з самага пачатку работы бібліятэкі. Колькі каштоўных бібліяграфічных паказальнікаў падрыхтавана тут — «Творы Маркса, Энгельса, Леніна, выдадзеныя ў Беларусі», «Бібліяграфія па гісторыі Беларусі»... Толькі пра жыццё і творчасць Максіма Багдановіча адна з супрацоўніц аддзела Н. Б. Ватацы выпусціла некалькі кніг. Яна адкрыла новыя стагонкі біяграфіі паэта. Сумесна з Інстытутам гісторыі АН БССР цяпер рыхтуецца яшчэ адзін паказальнік — «Беларуская ССР у гады Вялікай Айчыннай вайны». Акрамя ўсяго, тут робяць тысячы давадак па просьбе чытачоў — ад піянераў да акадэмікаў.

Народжаная Кастрычнікам, Ленінка рыхтуецца дастойна сустрэць яго 60-гадовы юбілей. У бібліятэцы арганізаваны цыкл выставак літаратуры, прысвечанай рэвалюцыі. Праходзяць семінары і навукова-практычныя канферэнцыі. Падрыхтавана чарговая кніга беларускай Ленініяны. Яна прысвечана адлюстраванню вобраза Леніна ў музыцы.

Ціхая зялёная вуліца ў цэнтры горада заўсёды мнагалюдная. Ідуць і ідуць людзі ў Ленінку. Іх чакаюць шэсць мільёнаў сяброў і дарадчыкаў — столькі кніг сабрана тут.

Заўсёды запоўненыя залы Ленінкі яшчэ раз наглядна пацвярджаюць, з якой паўнотой савецкія людзі рэалізуюць запісанае ў праекце новай Канстытуцыі краіны права на карыстанне дасягненнямі культуры.

Ул. НАРКЕВІЧ.

НАША ЛЕНИНКА

нінграда, ад Акадэміі навук СССР. Набыты шэраг буйных кніжных збораў — акадэміка Е. Ф. Карскага і прафесара Н. А. Янчука па беларусазнаўству, этнаграфіі і літаратуры, прафесара К. Я. Грота па славяназнаўству.

Многа значыў і энтузіязм першых супрацоўнікаў бібліятэкі. Успамінае старэйшы яе работнік, галоўны бібліёграф, заслужаны дзеяч культуры БССР Ніна Барысаўна Ватацы: — ...Колькі зрабіў для бібліятэкі яе збіральнік і саракагадовы кіраўнік Іосіф Бенцыянавіч Сіманюскі! Гэта быў вельмі ўлюбёны ў сваю справу чалавек.

Ён літаральна жыў у бібліятэцы, пакідаў яе толькі на ноч. Такой жа самаадданай была і загадчык беларускага аддзела Юлія Осіпаўна Бібіла. Нам шмат дапамагалі пісьменнікі, вучоныя Беларусі. Янка Купала, напрыклад, падарыў бібліятэцы беларускія кнігі, выдадзеныя да рэвалюцыі, свае рукапісы. Нашымі частымі гасцямі і дарадчыкамі былі Цішка Гартны, Змітрок Бядуля, рэктар БДУ У. І. Пічэта, акадэмік АН БССР У. М. Перацаў, рэжысёр Беларускага драматычнага тэатра Е. Міровіч і інш.

З першых гадоў існавання бібліятэкі тут пачынае наладжвацца бібліяграфічная работа, выдаецца «Летапіс друку БССР». Адкрываюцца філіялы ў абласных цэнтрах, якія потым

скарбаў! Тут захоўваецца сорок адна інкунабула — кніга, надрукаваная да шаснаццатага стагоддзя. Старажыл гэтай калекцыі — першае выданне (1481 год) «Боскай камедыі» Дантэ з ілюстрацыямі вядомага мастака Батычэлі. Але самы унікальны фаліант Ленінкі іншы. Гэта «Біблія» — першая кніга беларускага друкара і асветніка Францыска Скарыны. Ёсць тут і яшчэ некалькі скарынінскіх выданняў. Ужо адно гэта зрабіла б гонар любой бібліятэцы. А Яўгенія Аркадзьеўна Анціпава адкрывае наступную шафу. Кнігі першых беларускіх друкарань — Заблудаўскай (Івана Фёдарова і Пятра Мсціслаўца), Магілёўскай, братаў Мамонічаў... Можна разгарнуць славетную «Арыфметыку» Магніцкага, герцэнаўскі «Колокол» і «Поллярную звезду». З хваляваннем бярэш у рукі першае выданне «Капітала» Маркса на рускай і нямецкай мовах. Знаёмішся з работамі У. І. Леніна, якія выйшлі ў Мінску пры яго жыцці. Беражліва захоўваюць у бібліятэцы невялічкія пажоўклыя нумары «Мужыцкай праўды» — газеты Кастуся Каліноўскага. А побач — першая газета на беларускай мове «Наша доля», партызанскія лістоўкі. Ды хіба пра ўсё раскажаш!

Збіранне і захоўванне старадаўніх кніжных каштоўнасцей — важнае, але далёка не галоўнае ў дзейнасці бібліятэкі. У аснову работы тут пакладзены ленін-

дэпломныя работы, а потым дысертацыі. Кожны спецыяліст атрымае самую падрабязную даведку па любому пытанню. У бібліятэцы сёння дванаццаць чытальных залаў. Акрамя вялікай агульнай, дзве галіновыя залы навуковых работнікаў, залы тэхнічнай літаратуры, мастацтва, бібліятэказнаўства, газетная...

— Мы абслугоўваем чытачоў, якія жывуць не толькі ў Мінску, — гаворыць намеснік дырэктара бібліятэкі Аляксандра Паўлаўна Дземчанкава. — Кнігі Ленінкі чытаюць па ўсёй рэспубліцы. Іх можна атрымаць па міжбібліятэчнаму абанементам. Мы самі фарміруем кола чытачоў. Хоць бібліятэка і агульнадаступная, але яна мае навуковы ўхіл. Таму мы імкнёмся ў першую чаргу задаволіць запатрабаваны навуковых работнікаў і спецыялістаў. Яны складаюць амаль дзве трэці нашых чытачоў.

Каб чытач лепш арыентаваўся ў кніжным лабірынце (тут кіламетры паліц), бібліятэка выпускае інфармацыйныя выданні па асобных тэмах і цэлых галінах навукі. Яны рассылаюцца і ў іншыя бібліятэкі, ва ўстановы і арганізацыі. Да паслуг чытачоў — зала новых паступленняў. Тут можна пазнаёміцца з навінкамі, заказаць літаратуру яшчэ да яе апрацоўкі работнікамі бібліятэкі. Не так даўно створаны інфармацыйны цэнтр па праблемах культуры і мас-